

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se čuvstvuvam neobično ^{počestvovan} ~~prijatno~~, sto Sovetot na Struškite Večeri mi
ja ukaža doverbata ovaa večer pred vas da go prestavam nesomneno najgole-
miot živ poet na crna Afrika Leopold Sedar Sengor.

Ušte ednas sakam lično da mu se zablagodaram na počituvaniot gostin

da prisustvuva
govata zemja, vo
t, i znam deka po-
poetskiot zbor go

t kontinent ja
na izborot od ne-
geografski dalečna
e čitateli, ljubov-
načam so ljubovta što ja čuvstvu-
vam

ki svet, a jas se
goslovanskiot čit-

43/ 61
A. Mirov:

Товор за поезијата

на Л. С. Седар Сенгор

на Сириније вери

на поезијата

5 мина + 1 = 6

мислител

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se ^{počestvuvam} ~~gostuvam~~ čuvstvuvam neobično ~~prijatno~~, sto Sovetot na Struškite Večeri mi ja ukaža doverbata ovaa večer pred vas da go prestavam nesomneno najgolemiot živ poet na crna Afrika Leopold Sengor.

Ušte ednas sakam lično da mu se zablagodaram na počituvaniot gostin sto se odzva na pozivot na Sovetot na Struškite Večeri ~~lično~~ da prisustvuva na ovaa ^{festival} ~~večer~~. Jas, koj poveќе od četiri godini pominav vo negovata zemja, vo ^{na dobro znam} Senegal, sokakva aktivnost i obvrski e ispolnet negoviot život, i znam deka počitot kon našata zemja, kon drugarot Tito i ljubitelite na poetskiot zbor go dovedoa tuka, ovaa večer da ja pomine so nas.

Ušte pred da zamenam za Afrika ubavinata na crniot kontinent ja otkriv točno preku sengorovata poezija. Podocna, rabotejki na izborot od negovoto tvoreštvo i na prepevite gi uloživ site napori, taa geografski dalečna zemja da ja približam sto e možno poveќе do jugoslovenskite čitateli, ljubovta sto ja počustvuvav kon mestata Sin, Gore, Žoal da ja izednačam so ljubovta sto ja ^{cuvstvuvam} kon Ohrid, Struga, ~~Blato~~ ^{našite}, aprekrasnata ubavina na devojkite Sinjarki da ja doživeam kako ubavinata na ~~makedonskite~~ ^{našite} devojki.

Sengorovata poezija me obogati za eden nov poetski svet, a jas se ovidov toj svet da go doblizam do makedonskiot, odnosno jugoslovenskiot čitatel.

Dragi prijatelji na poetskiot zbor,

Se cinstvuvam neobично gostuvuvan sto Sovetot na Struskite Veceri mi ja ukaza doverbata evaa vecer pred vas da go predstavam nesomneno najgolemiot ziv poet na crna Afrika Leopold Sedar Sengor.

Uste ednas sakam licno da mu se zablagodaram na pocituvaniot gostan sto se odzva na pozivot na Sovetot na Struskite Veceri da prisustvuva na festivalot. Jas, koj poveke od cetiri godini pomnav vo negovata zemja, vo Senegal, najdobro znam se kakva aktivnost i obvrski e ispolnet negoviot zivot, i znam deka poetot kon nasata zemja, kon drugaret Tito i ljubitelite na poetskiot zbor go dovedoa tuka, ovaa vecer da ja pomine so nas.

Uste pred da zaminam za Afrika ubavinata na toj kontinent ja otkriv tokmu preku sengorovata poezija. Podocna, rabotetjki na izvorot od negovoto tvorstvo i na prepevite, gi uloziv site napori, taa geografski dalecna zemja da ja priblinam sto e mozno poveke do jugoslovenskite citатели, ljubovta sto ja pocinstvuvam kon mestata Sin, Core, Zool da ja izednacam so ljubovta sto ja cinstvuvam kon Ohrid, Struga, Bled, a prekrasnata ubavina na devojkite Sinjarki da ja doziveam kako ubavikata na nasite devojki.

Sengorovata poezija me obogati za eden poetaki svet, a jas se obidov toj svet da go doblizam do makedonskiot, odnosno jugoslovenskiot citatelj.

Sengor ne im e nepoznat na nasite citатели. Negovote im cesto blesnuvao na straniceite na jugoslovenskite revii i spisanija ili vo izborite od negovata poezija pecatени vo nzsata zemja. No sega e napraven obid za edno pocelosno predstavuvanje na ovoj golem poet nacrna Afrika, cija poetska matica gi zaplisnuva site poetaki kontinenti i go privlekuva vnimanieto ne samo na elspertite i kriticarite, tuku i na najobidnite ljubiteli na ubaviot zbor. Vo poezijata na avtorot na cudesnata "Crna zena", preku koja zacno so drugite

"Pesni od temninata", stana poznat vo celiot svet, otkrivuvaat divite ubavini na crniot kontinent, legendite i veruvanjata, obicite i senzibilitetot na savremen-

cite i damna umrenite praroditelji od negoviot roden kraj. Eden duhoven svet, lo-
cirana na mal geografski prostor kako sto e krajot na Sererite vo Senegal, izrasnuva
pred nasi oci vo svet so universalno znacenje i dimenzii. So maglenosta na poetskiot
zbor Sengor go preobrazuva ovoj svet vo iskluciv poetski univerzum, sekemu blizok
i dostapen. Otfirlajki gi site nadvoresni, da ne recame turisticki belezi sto go pra-
vat za mnogumina privleocen i atraktiven, stremejki se da gi otkrije vnatresnite svoj-
stva i sestojbi, Sengor uspeva da dae edna svoja poetska vizija na duhovniot bra-
nuvanja i vrednosti na crniot kontinent, rastreperen od zivi boi i svetlini, neobichni
sumovi i krikovi prasinute i savanite, dlaboki i neumerai udiri na srceto i krvta.

Samo poeti kako sto e Sengor mozat da se nurnat vo neizmernite dlabini
na dusata i duhovniot svet na svojot roden kraj i od nego da izlezat so poraki za
neto covestvo.

Imeto na Sengor e tesno povrzano so ^{dvigajeto} renesansata na ziniot covек. Na
pragot na svoj vek zapocnuva bucenjeto na svesta kaj crniot covек. Ne najznacacen e-
lement na taa svest e noviot humanizam i usetot kon antickoto paganstvo. Crniot co-
vek go glorificira svoeto minato, izgubeno vo maglite na minatiot vekovi i nedamna
povtorao otkrieno. Se cistvuva gord sto e naslednik na edana cudesno bogata civili-
zacija. Toj konečno soznava deka Afrika ne e kontinent bez kultura i civilizacija,
taa izrasnuva pred nego kako izvor na inspiraciji na drugite kulturi i ziv muzej na
starite civilizacii.

Sengor e strasen privrzenik na ideite na renesansata. Spored nego covек
moze najdlaboko i najavtentieno da se otkrije preku negovata umetnost. Za da se raz-
bere dusata na narodot, treba prvin da se prouci negovata umetnost. Egzoticnata presta-
va za Afrika poleka mu go ostapuva mestoto na naucnoto istrazuvanje. Istrazuvanjata
se sestrani: od folklорот, religioznite veruvanja i rituali, do ustrojstvoto na opstestvo-
to.

Etnografskite istrazuvanja vo Afrika odigraa ogromna uloga vo prigotvu-
njeto povolen teren za literaturno tvorestvo na Sengor i na negovata generacija.

Interesot na črni svet vo svetskata umetnost počneva poveljeno da se priznava. Kubizmot, delumno inpiriran od afrički temi, odigruva posebna uloga vo priznavanjeto na crnečkata umetnost. Pablo Pikaso so svoeto tvorestvo otvori nova etapa vo modernoto slikarstvo i vo poznavanjata na afričkata umetnost. Vo slikarstvom i vo skulpturata, isto kako i vo tradicionalnata afrička umetnost, Pikaso ja razliva fizičkata forma za da podobro gñ opfati bitnite kvaliteti za subjektot sto ne se naoga ni vo vremenoto, ni vo prostorot, tuku vo beselešnata večnost. Za Gijom Apoliner, kako teoreticar na kubizmot i golem poznavac na crnečkata umetnost, Sengor veli deka e "ognen misloner na umetničkite kreacii na afričkiot duh".

Vo edna svoja statija napisana 1947 godina Andre Zid zboruva za tri perioda i tri stava sto ovozmožuvaat napolno da se razbere afričkata umetnost. Prviot period e istrazuvanje na ova umetnost, potom doaga periodot na blagonaklonet odnos kon nea i najsetno period na razbiranje na taa umetnost, koga taa ne bara samo da da i se pomogne da se izdigne ipostepeno da se izučuva, tuku bara i od nea da se uči.

Vo čvasesetite godini na ovoj vek interesot na crnečkata umetnost e mnogu golem. Umetnicite kako sto se Gijom Apoliner, Zen Koko, Pol Gijom, Pablo Pikaso i drugi go soopetuvaat svoeto mislonje za crnečkata umetnost vo publikacijata "Akci-ja". Interesot za taa umetnost, kako i nejmniot rastež ovozmožija nagradata "Konkur" za literatura da mu se dodeli na pisatelot crnac Rene Maram za romanot "Bafuala". Se javuvaat se pogolem broj pisатели crnac kako sto se Etijan Lero, Pol Nizer, Eme Sezer, Birago Dlop i drugi, vo čii dela se čuvstvava sila i strast, neznost i surovost, kako i dlaboka povrzanost so nivnite zemji i pleminja od čija crcevina ja crpat svojata umetnička inspiracija.

Uste pred Vtorata Svetska Vojna razni spisanija i publikacii gi objavuvaat pesnite na Sengor. No svojata prva zbirka, toj ja objavuva 1945 godina. Toa e zbirka-
ra "Pesni od temninata". Pesnite zastapeni vo ova zbirka, proniknati so eden dlabok i suptilen lirizam, otkrivaat eden nesekojdneven poet, čij duh ne moze da se potcini

nikakvi dogmi, pravila i kanoni. Petoa sledat zbirke: "Crni pricesti" 1948, "Pesni
a Naet" 1949, "Etiopiki" 1956, "Nokturna" 1961 i "Pisma od ivernazot" 1972 godina. Sekoja
od ovie zbirke nosi svoje posebno obeležje i predstavu dragocenost u raznimat na
svetskoto poetsko tvorenstvo. Poslednata zbirka "Pisma od ivernazot" nosi pecat na se-
kavanja na poet koji mnogo znae, mnogo videl, putoval, doziveal, taa e izraz na negovoto
iskustvo, filozofija i refleksivnost. Taa predstavu sintezam na negovoto tvorenstvo i
ja nosi svezinata na mladosta i mudresta na godinute.

Posebno zanimanje zasluuava "Antologija na novata crnacka i malgaska po-
ezija na francuski jazik" od Sengor, so predgovor od Jan Pol Sartr "Crniot Orfej". Po-
javata na ova antologija e nastan od prvostepeno znaenje, ne samo poradi rastape-
nosti i vrednosti na poetskite prilozii sto ovozmozuvaat edno siroko sogleduvanje na
literaturnite dostignanja vo ovoj del na svetot, tuku i poradi toa sto ova liriska i
poetska simfonija vo svojoj potekst go nosi dehet na Negritidot.

Zborot Negritid za prv pat go upotrebuvaat Sezer i Damas vo 1934 godina
vo edinstveniot broj na spisanieto "Crni student". Vo ovoj zbor izleguva od tesniot
krug na izvesnosta duri 1939 godina koga Eme Sezer i Leon Damas go razrabotuvaat
konceptot na Negritidot, go obnareduvaat i gi lansiraat osnovnite postavki. Sengor
go prilaska Negritidot i vrz negova baza ja koncipira svojata Antologija.

Jan Pol Sartr vo predgovorot "Crniot Orfej" veli deka Negritidot ptestavuva rea-
kcija protiv beliot svet, prirodno i neizbežno sprotistavuvanje na privilegijite na
belite. Crniot covek, dolgo vreme tretiran od kolonizatorskata politika i kultura sa-
mo kako predmet i objekt, pocnuva da oseznava deka postoi vo politikata i opstestvoto
Toj se isprava pred edna liena i subjektivna nepravda, pred rasizmot na belite sto
go zasaga vo negovoto najduboko bitie.

Negritidot za Sartr e sustinska reakcija vo edna istoriska situacija. Toj
e istovremeno pojdovna tocka, realizacija i nadminuvanje. Pojdovna tocka e kako spro-
stavuvanje na rasizmot na belite, realizacija-kako custvo na gordost zaradi pripa-
st na crnata rasa, nadminuvanje-zosto migot na ova realizacija oznacuva ukinuvanje

na razlikite ponegu rasite. Po Sartr, Negritidot vodi vo samounistuvanje, toj e premia a ne kraj, sredstvo a ne cel. Nadminuvanjeto na Negritidot sto go prereknuva Sartr ozna- cuva prerastuvanje vo humanizam. Anti-rasistickiot rasizam na Negritidot irasizmot na belite ke se neutraliziraat i ke dovedat do razbiranje i ljubov megu lugeto.

Vo pocetok Sengor ne ja saka ine ija prilika ovaa ocenka na Negritidot. Po dolgo molcenje toj istapuva na Bertona vo 1961 g. vo odbrana na Negritidot i megu ostanatoto veli: "Zan-Pol Sartr nema sosema pravo koga vo "Crniot Orfej" Negritidot go definira kako "Anti-rasisticki rasizam", no sekako ima pravo koga go definira kako afektiven stav vo odnos na svetot". Od toj moment Sengor ja prezema ulogata na tolkuvac na Negritidot i se bori za negova afirmacija. Spered Sengor Negritidot e "Dinamicna filozofija, otvatanje kon svetot, vkupnost na vrednosti na crneckata civilizacija i pridones na crniot svet vo ci- vilizacijata na covestvoto za sozdavanjeto na nov svet".

Sengor opretnedatel na Senegal, najistaknata licnost na svojot narod i svojata se- vija, poznat bореc za konečno osloboduvanje na crniot svet od kolonijalno ropstvo. Negoviot razvoen politicki pat e neobichno bogat i zasluhuva posebno poglavie i analiza, sto ne e a ambicija na ovoj prikaz. Toa go istaknuvame poradi faktot sto denes ne moze da se zbu- nuva za poetot Sengor a da ne se misli istovremeno i na politicarot Sengor. Pomogu poezi- jata i politikata ostvoreno e едно organsko edinstvo, postignata e harmonija pomegu pre- okupaciite na poetot i poetskite ambicii na politicarot.

Sengor izrasnuva vo Dijali, sto ke rece trubadur i poet na eden narod i една civi- lizacija, koj ne e opsednat samo so vrednostite na taa civilizacija i so stremezot tie da se obnovat, ami i vo Dijali za kogo segashnosta i idninata na svetskata civilizacija prestaruvaat dlabok intimen tvorecki nemir. Kako da se integriraat vrednostite na sekoj narod vo civilizacijata na covestvoto i kakva ke bide taa utresna civilizacija-toa se prasanja sto go macat i obespekujuvaat Sengor i go cekaat poetskiot odgovor na golemiot Dijali.